

ИНСТИТУТ
ЕКОНОМСКИХ НАУКА
Институт од националног значаја
за Републику Србију

ПЛАН ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Септембар, 2026

Анализа утицаја на животну средину

Институт економских наука (ИЕН) је спровео свеобухватну анализу утицаја на животну средину како би се идентификовале кључне области у којима се могу остварити побољшања. Пословне активности ИЕН-а захтевају потрошњу електричне енергије, грејања, хлађења и потрошњу воду, при чему се у свакодневним активностима генерише минимална количина отпада. Главна питања заштите животне средине у овој области укључују:

- Потрошњу електричне енергије за потребе истраживачке опреме, рачунара и канцеларијске расвете;
- Потрошњу воде у тоалетима и кухињским просторијама;
- Генерисање отпада: потрошњу папира за штампање, документацију и архивирање; електронски отпад од рачунара, штампача и друге ИТ опреме; као и комунални отпад који свакодневно настаје активностима запослених.

1.1. Потрошња електричне енергије и емисије

Зграда у којој се ИЕН налази користе електричну енергију из дистрибутивне мреже. Грејање се обезбеђује путем градског система даљинског грејања, који користи мазут, док се хлађење обавља помоћу појединачних клима-уређаја инсталираних у канцеларијама. ИЕН дели објекат са Београдском банкарском академијом, а потрошња електричне енергије и воде мери се и обрачунава заједнички. Ова заједничка инфраструктура представља изазов за издвајање конкретне еколошке потрошње ИЕН, због чега су ефикасно коришћење ресурса и интерна свест запослених још значајнији за смањење потрошње и утицаја на животну средину.

С обзиром на то да је зграда у којој се ИЕН налази културно добро и под заштитом државе, могућност замене постојећих прозора и врата енергетски ефикаснијим алтернативама је ограничена. Као резултат тога, ИЕН није у могућности да оствари уштеде електричне енергије кроз побољшање топлотне изолације.

Кључни утицаји потрошње електричне енергије и емисија укључују:

- Карбонски отисак који произлази из потрошње енергије.
- Индиректне емисије гасова са ефектом стаклене баште (ГХГ) из производње електричне енергије.
- Допринос система грејања и хлађења укупној потражњи за енергијом.

У претходном периоду, ИЕН је спровео мере енергетске ефикасности и континуирано примењује активности за смањење потрошње електричне енергије, чиме доприноси уштедама енергије и смањењу утицаја на животну средину. Ове мере укључују:

- Замену комплетне расвете енергетски ефикасним ЛЕД осветљењем;
- Избегавање коришћења расвете у канцеларијама и унутрашњим просторијама када постоји довољно дневног светла;
- Гашење светла када просторија није у употреби;
- Искључивање рачунара, штампача, пуњача и друге опреме након радног времена, нарочито након завршетка пуњења;
- Избегавање коришћења тамних завеса, ролетни и предмета који блокирају природно светло кроз прозоре;

- Постављање радних столова на начин који омогућава максимално коришћење природног светла, где год је то могуће;
- Смањење коришћења клима уређаја;
- Штампање само оних докумената који морају постојати у штампаној форми;
- Гашење расвете у ходницима док год постоји довољно дневног светла;
- Искључивање свих бојлера у просторијама ИЕН-а;
- Смањење коришћења кухињских апарата.

Даље мере енергетске ефикасности су ограничене због статуса објекта као културног добра.

1.2. Управљање водом и отпадним водама

ИЕН дели зграду са Београдском банкарском академијом, а потрошња воде мери се и наплаћује заједнички. Оваква заједничка инфраструктура отежава независно мерење уштеда воде.

Активности ИЕН-а укључују редовну потрошњу воде, углавном за санитарне потребе и свакодневне активности. Вода се користи искључиво у санитарне сврхе, а индустријске отпадне воде се не генеришу.

ИЕН тренутно нема успостављен структурисан систем управљања водом. У циљу смањења потрошње воде, ИЕН планира унапређење санитарне опреме и примену других механизма ефикасности.

1.3. Генерисање и управљање отпадом

ИЕН генерише различите врсте отпада, укључујући:

- папирни и канцеларијски отпад, услед документационих и истраживачких активности;
- електронски отпад, застарелу рачунарску опрему, штампаче и другу ИТ опрему;
- општи отпад, који настаје свакодневним активностима запослених.

У претходном периоду, ИЕН је имплементирао програм рециклаже са циљем унапређења управљања отпадом, укључујући раздвајање папира, пластике и електронског отпада. Конкретно ово подразумева следеће:

- Иницијативе рециклаже: ИЕН активно раздваја папир, ПЕТ амбалажу и пластичне чепове, обезбеђујући одговорно управљање отпадом и очување ресурса. ИЕН сарађује са овлашћеним оператером који редовно преузима рециклабилни отпад ради адекватне обраде. Такође, ИЕН има ангажованог оператера за збрињавање и рециклажу електронског отпада.
- Оптимизација ресурса и дигитализација: Кроз унапређење ефикасности и дигитализацију свих публикација, ИЕН је значајно смањио употребу канцеларијског материјала, тонера и папира. Штампа се само неопходна документација, док се остало води у дигиталном облику. Овакав приступ смањује генерисање отпада и подржава опредељење Института за одрживо пословање.

- ИЕН је започео иницијативу рециклаже у првој половини 2024. године. До сада доступна документација потврђује да је рециклабилни отпад прикупљан у више наврата, при чему су за два случаја издати званични документи о кретању отпада и то:

- о 28.05.2024. – картонска амбалажа: 0,27 тона
- о 19.12.2025. – картонска амбалажа: 0,010 тона; ПЕТ амбалажа: 0,002 тона
- о 10.04.2025. – картонска амбалажа: 0,80 тона; ПЕТ амбалажа: 0,003 тона
- о 05.08.2025. – картонска амбалажа: 0,24 тона; ПЕТ амбалажа: 0,012 тона
- о 06.10.2025. – картонска амбалажа: 0,38 тона; ПЕТ амбалажа: 0,013 тона
- о 19.12.2025. – картонска амбалажа: 0,10 тона; ПЕТ амбалажа: 0,002 тона
- о 20.01.2026. – картонска амбалажа: 0,18 тона; ПЕТ амбалажа: 0,015 тона

1.4. Транспорт и карбонски отисак

Запослени првенствено користе јавни превоз, који је од јануара 2025. године бесплатан, док око 10% запослених долази на посао пешице. Мали број запослених користи сопствена возила за долазак у ИЕН, док су повремена службена путовања део њихових професионалних активности.

Питања заштите животне средине укључују:

- Емисије гасова са ефектом стаклене баште настале свакодневним путовањем запослених на посао;
- Емисије повезане са службеним путовањима, укључујући авионски и други транспорт у оквиру конференција и истраживачких пројеката;
- Могућности за подстицање коришћења јавног превоза и опција заједничке мобилности.

2. Јавне набавке и ланац снабдевања

Праксе ИЕН-а у области јавних набавки утичу на одрживост кроз:

- Набавку канцеларијског материјала, ИТ опреме и других материјала;
- Коришћење еколошки прихватљивих производа, као што су рециклирани папир и енергетски ефикасни уређаји;
- Сарадњу са добављачима који примењују одрживе праксе, када је то могуће.

У претходном периоду ИЕН је применила праксе одрживе набавке. Наши поступци јавних набавки укључују зелене критеријуме, укључујући еколошке стандарде и обавезу правилног управљања електронским отпадом и одлагања тонера.

3. Одрживе праксе и унапређења

На основу извршене процене, ИЕН има за циљ да ојача одрживост кроз низ циљаних пракси и иницијатива, укључујући:

- Мере енергетске ефикасности: Примена техничких мера као и промена образаца понашања у циљу смањења потрошње електричне енергије, као што су ограничавање коришћења клима-уређаја, искључивање расвете и опреме када нису потребне и оптимизација коришћења природне дневне светлости.
- Уштеда воде: Иако је потрошња воде минимална и ограничена на санитарне потребе, ИЕН ће унапредити санитарне уређаје и применити сличне механизме ради

смањења потрошње. Због заједничке инфраструктуре са Београдском банкарском академијом тешко је издвојити остварене уштеде воде, али ће се наставити активности подизања свести.

- Рециклажа и смањење количине отпада: ИЕН је 2024. године увео структуриран програм рециклаже и активно одваја папир, ПЕТ амбалажу и чепове са пластичних боца. Овлашћени оператер обезбеђује правилно прикупљање и обраду отпада.

- Даља дигитализација пословања: Смањење потрошње папира кроз дигитализацију докумената и прелазак на електронску комуникацију и електронско архивирање. Потрошња папира је већ смањена дигитализацијом, док је потрошња тонера такође значајно смањена.

- Одржива јавна набавка: Зелени критеријуми укључени су у поступке јавних набавки, са нагласком на еколошке стандарде и одговорно одлагање електронског отпада и тонера.

- Еколошки одговорне канцеларијске праксе: Мере укључују искључивање опреме из струје након коришћења, смањење употребе кухињских уређаја, избегавање штампања осим када је неопходно и преуређивање канцеларијског простора ради максималног коришћења природне светлости.

- Одржива мобилност: Подстицање доласка на посао пешице и коришћења јавног превоза, бицикала, електричних тротинета и заједничког превоза ради смањења карбонског отиска насталог путовањем на посао.

Ове праксе подржавају дугорочну посвећеност ИЕН-а интегрисању одрживости у све области пословања и подизању свести запослених и пословних партнера о заштити животне средине.

- Смањити потрошњу енергије оптимизацијом коришћења расвете и опреме.
- Увести иницијативе за уштеду воде.
- Проширити активности рециклаже и смањити количину папирног отпада.
- Подстицати одрживе могућности транспорта.
- Промовисати одговорну набавку роба и услуга.

Акциони план

Утицај компоненте животне средине	Циљ	Мере	План акција	Период имплементације	Одговорна особа
Генерисање отпада	Минимизација отпада	Имплементација програма рециклаже	Комуникација са запосленима	Континуирано	Лице задужено за одрживост и пословни секретар
			Одвајање отпада	Континуирано	Запослени
			Поступање са отпадом од стране оператера	Најмање два пута годишње	Пословни секретар
Потрошња енергије	Унапређење енергетске ефикасности	Имплементација мера понашања	Комуникација са запосленима	Континуирано	Лице задужено за одрживост
		Имплементација техничких/оперативних мера	Активности енергетске ефикасности	Континуирано	Запослени
Потрошња воде	Смањење потрошње воде	Имплементација мера понашања	Комуникација са запосленима	Континуирано	Лице задужено за одрживост
		Имплементација техничких/оперативних мера	Активности за ефикасно коришћење воде	Континуирано	Запослени